

EKA

Disain ja rakenduskunst

Ehe ja sepis

ERLE NEMVALTS

Ärevuse. anatomia

Mõtisklusi rahutust meelest ja väsinud kehast

Magistritöö

Juhendajad: Eve Margus, Julia Wild

Tallinn 2023

AUTORIDEKLARATSIOON

Kinnitan, et:

1. käesolev magistritöö on minu isikliku töö tulemus, seda ei ole kellegi teise poolt varem (kaitsmisele) esitatud;
2. kõik magistritöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd (teosed), olulised seisukohad ja mistahes muudest allikatest pärinevad andmed on magistritöös nõuetekohaselt viidatud;
3. luban Eesti Kunstiakadeemial avaldada oma magistritöö repositooriumis, kus see muutub üldsusele kättesaadavaks interneti vahendusel.

Ülaltoodust lähtudes selgitan, et:

- käesoleva magistritöö koostamise ja selle sisalduvate ja/või kirjeldatud teoste loomisega seotud isiklikud autoriõigused kuuluvad minule kui magistritöö autorile ja magistritööga varalisi õigusi käsutatakse vastavalt Eesti Kunstiakadeemias kehtivale korrale;
- kuivõrd repositooriumis avaldatud magistritööga on võimalik tutvuda piiramatul isikut ringil, eeldan, et minu magistritööga tutvuja järgib seadusi, muid õigusakte ja häid tavasid heas usus, ausalt ja teiste isikute õigusi austavalt ning hoolivalt. Keelatud on käesoleva magistritöö ja selles sisalduvate ja/või kirjeldatud teoste kopeerimine, plagieerimine ning mistahes muu autoriõigusi rikkuv kasutamine

Erle Nemvalts /allkirjastatud digitaalselt 17.05.23/

(kuupäev, magistritöö autori nimi ja allkiri)

Eve Margus /allkirjastatud digitaalselt 17.05.23/

Töö vastab magistritööle esitatud nõuetele:

(kuupäev magistritöö juhendaja allkiri, akadeemiline või teaduskraad)

<i>OLEN INIMENE, OLEN SURELIK, TAHAN ÖNDSAKS SAADA</i>	<i>7</i>
<i>MAAILMANABAD</i>	<i>9</i>
<i>ÄREVUSE ANATOOMIA</i>	<i>19</i>
<i>SUHKRUST JA JAHUST JA MAAILMAVALUST</i>	<i>25</i>
<i>PARADIISIST VÄLJAS</i>	<i>71</i>
<i>ABSTRACT</i>	<i>77</i>
<i>KASUTATUD ALLIKAD</i>	<i>80</i>

OLEN INIMENE, OLEN SURELIK, TAHAN ÕNDSAKS SAADA¹

*“Iga kord, kui tuju on kehv ja mul hakkab
hale oma mõistusest, haarab mind
vastupandamatu himu kuulutada. Siis
saan ma aru, millistest armetusesügavikest
kerkivad reformaatorid, prohvetid ja
lunastajad.”²*

¹ A.H. Tammsaare, Põrgupõhja uus vanapagan. Tallinn: Eesti Raamat, 1975, lk 28

² E. M. Cioran, Sündimise ebaõnnest [1973]. Tlk Tõnu Õnnepalu, Tallinn: Kirjastus Varrak 2012, lk 16

MAAILMA NABAD

Käesoleva töö eesmärk on uurida iseennast nii inimese kui kunstnikuna. Püüan lahti mõtestada, kuidas kohaneda eksistentsiaalse kimbatuse ja nii füüsilise kui ka hingelise katki olekuga ning kuidas leida enese terviklikkus.

Tähtsamad märksõnad minu jaoks on kahevahel- ja segaduses olek, kohanemine ning rahu, vaikuse ja lunastuse otsimine. Nende mõistete illustreerimiseks kasutan taevalikke ja kergeid motiive.

Magistritöö osaks olevad teosed on valminud valurauast, mis on ühelt poolt raske, väga maine ja brutaalne kuid samal ajal ka väga müstiline materjal. See võib valamise hetkel olla plastiline, kuum ja voolav ning “auku täita”, aga järgmisel hetkel olla külm, kõva ja isegi habras.

Nende omaduste kontrastis kohtuvad kergus ja raskus, lootus ja meeleheide, mis lahkavad minu lunastuse otsinguid ning leppimise ja kergenduse leidmist.

Teema on minu jaoks väga isiklik, kuna reflekteerin nii enda füüsilist kui vaimset mina. Samas asetan iseenda rahu ja terviku otsimise eksistentsiaalse filosoofia raamistikku, mis võiks oma üldnimlikkusega puudutada ka teisi.

Eesmärk ei ole ette anda konkreetseid vastuseid ega midagi lõplikult lugejale ära seletada, pigem esitada kokku kogutud märkmeid, materjale ja mõtteid ning luua kontekst enda füüsiliste tööde ümber. See on kogumik mõtisklusi rahutust meelest ja väsinud kehast, mis loodetavasti kutsub kaasa mõtlema ja arutama teemadel, mis on ilmselt tuttavad paljudele, kuid kipuvad ühiskonnas jääma tagaplaanile.

“Igat sorti meeleheitel mööduvad, kuid nende lähte põhjus jääb ja selle vastu ei saa miski. See on kõigutamatu ja igavene. Meie fatum.”³

Ammustest aegadest peale on tuntud igatsust millegi järele, mida võib-olla ei osata isegi kirjeldada, aga on tunne, et midagi on puudu. Mõnisada aastat enne meie ajaarvamist kirjutas Platon oma teose “Pidusöök”, mis on tuntud, kui jutustus armastusest. Mulle on sellest loost kõige teravamalt meelde jäänud Aristophanese sõnavõtt, mis on tõepoolest armastusest, aga minu meelest räägib veel sügavamalt inimese põlisest hingelisest või vaimsest katkiolekust ja nii tervenemise kui ka terviku otsinguist.

Aristophanes kirjeldab, kuidas ennemuiste elasid maa peal ümmargused olendid, kes olid inimeste eellased. Neil oli neli kätt, neli jalga ja kaks nägu. Olendeid oli kolme sorti, mõlemad pooled naised, mõlemad pooled mehed ja androgüünid – üks pool naine, teine pool mees. Nende peas mõlkusid suured mõtted ning soov taevasse pääsuks tee rajada. Ümar keha ja kaheksa jäset andsid neile jõu ja vägevuse, mis muutis nad jumalatele tõeliseks ohuks. Siiski polnud jumalatel mõistlik neid tappa, sest sellisel juhul ei oleks keegi enam ohvriande toonud. Kuna inimolenditele oli siiski vaja koht kätte näidata, otsustas Zeus nad pooleks lõigata. Nii sündisidki tänapäevased inimesed – kahe jala, kahe käe ja ühe näoga. Apollonile anti käsk nägu ja kael lahtilõike poole pöörata, et inimesed oma katkist olekut näeks ja edaspidi vaoshoitud oleks. Haav, mis lahti lõikamisest tekkis, tiriti kõhu peale kokku ja kroogiti nabaks. Sellest alates käime siin maa peal ringi ja otsime oma teist poolt lootuses jälle terveks saada.⁴

³ E. M. Cioran, Sündimise ebaõnnest, lk 64

⁴ Platon, Pidusöök; Sokratese apoloogia. Tallinn: Eesti raamat, 1985, lk 45-50

Naba on minu jaoks keskpunkt, kõige algus ja lõpp. Ühendus, mis seob meid ema külge, kohta, kus on turvaline, hea ning mis on kogu meie maailm. Oleme seotud tervikuga. Nabanööri läbilõikamisega lõigatakse ära meie ühendus oma senisest maailmast ja pidepunktist. Peame ilma ühegi toeta uues maailmas hakkama saama. Pole enam midagi, mis meid seoks. Maailma nabast saab järsku must auk, mis on kõle, lõputu ja pime.

“Loode, kuna ta on üks maailmaga, mis teda ümbritseb, on puhas elu ja järelkult jämedates joontes võetuna on ta vool, mis pole iseenesest teadlik. Sündides katkestame sidemed, mis ühendavad meid emaülas elatud pimedas eluga, kus puudub paus soovi ja rahulduse vahel. Elamise tunne väljendub eraldatuse ja lahutatuse, hüljatuse ja võõraste ning vaenulikkude ruumi langemise tundena.”⁵

Hoolimata arengutest ja muutustest ühiskonnas pole inimese olemuses kuigi palju muutunud ja meis on ikka veel olemas see sama iha ja igatsus tabada midagi tabamatut, püüelda millegi poole, mis pole ilmselt kunagi kunagi kättesaadav. Otsimine, valu ja kannatamine, mis on olemas olnud aegade algusest saadik jääbki meid saatma. Igatseme taga seda teist poolt, mingit pidepunkti tervikuga, aga nabanööri läbilõikamine on lõplik. Seda terviku tunnet ei saa kunagi tagasi. Ilmselt ongi inimese loomulik olek katki olla.

“Pole ühtki inimest, kes poleks natukenegi meeleheitel, kelles ei pesitseks rahutus, konflikt, ebakõla, äng millegi tundmatu ees [–], äng olemasolemise võimalikkuse või iseenda ees.”⁶

⁶ S. Kierkegaard, Surmatõbi [1849]. Tlk: Jaan Pärnamäe, Tartu: Kirjastus Ilmamaa 2006, lk 31

Tänapäeval oleme loonud keskkonna, mis ei soodusta terviklikkust. Ühelt poolt küll räägitakse inimhinge katki olemisest ja katki minemisest, kuid mulle jääb mulje, et seda teemat puudutatakse täpselt nii palju, kui on mugav, moodne või kuni see kellelegi raha sisse toob. Kuigi ühelt poolt näib katki olek veel rohkem nõrkus olevat kui kunagi varem, on praegune maailm täiesti ükskõikne inimese vastu ja keskkond, kus me elame, ei soodusta kokku kasvamist.

“Inimene pole enam kodus ei materiaalses universumis ega ka ideoloogiatest ja eksploatatsioonist tulvil sotsiaalses kogukonnas. Võõrastust tekitav universum on eksistentsiaalse küsimuse tõstatamiseks valmis.”⁷

⁷ T. Viik. Uus esse absurdist: Ilma metafüüsilise ülevuset. Albert Camus: Sisyphose müüt. Tallinn: Postimehe Kirjastus OÜ, 2022, lk 149

ÄREVUSE ANATOOMIA

“Traditsioonilised elu mõtte allikad on kinni kuivanud. Maailm pole enam loodud inimese elu silmas pidades ning inimese teod ei moodusta enam maailma keskpunkti. Ka inimeses endas ei ole enam mingeid jälgi tema kunagisest hiilgusest ega mingit põhimõtteliselt hingelist möödet, mis annaks märku tema seostest mittefüüsilise dimensiooniga. On lihtsalt inimene ja tema suhtes möödutu maailm.”⁸

⁸ T. Viik. Uus esse absurdist: ilma metafüüsilise ülevuset. Albert Camus: Sisyphe müüt. Tallinn: Postimehe Kirjastus OÜ, 2022, lk 150

“Võimatu on leppida, et meie üle mõistab kohut keegi, kes on vähem kannatanud kui meie. Ja kuna igaiüks usub, et on tunnustamata liob...”⁹

Kui katkiolekutunne on paratamatus, inimene on niikuinii katki, on alati olnud ja jääbki katkiseks, võib tekkida küsimus, miks sellest enam rääkida.

Arvan, et rääkima peab. See on oluline nii “kannatajale”, et tunda ennast kuulduna kui ka publikule, kes saab ehk tuge kuuldes, et ka teised kannatavad. Eelkõige on see oluline mõlemale osapoolle meelde tuletamiseks, et keegi meist ei ole tegelikult eriline ja kuigi põhjused võivad erineda, kannatame me kõik ühel või teisel viisil. Minu jaoks on oluline, kuidas seda kannatust mõista ja leevendada.

⁹ E. M. Cioran, Sündimise ebaõnnest, lk 20

Sõna “ärevus” on väga mitmeti mõistetav. Siinkohal ei ole teemaks lühiajaline ohtlikust või olulisest olukorrast tingitud ärevus, kurbuse ega hirmuga seotud ärevus või ärevushood. See, millest ma räägin, on midagi pikka ja pidevat, võiks öelda, et lausa igavikulist. See on midagi, mis on saatnud mind nii kaua, kui ma iseennast mäletan. See tunne on raske, koormav ja räsiv, aga mitte oma loomu poolest negatiivne või depressiivne.

Ärevusele, millest räägin on minu enda jaoks on kõige lähedasem vaste Taani eksistentsiaalse filosoofi Søren Kierkegaardi seletus ängile:

“Ängi võib võrrelda tundega, kui pea käib ringi. Kui vaadata haigutavasse sügavikku, on tunda pööritusetunnet. Kuid seda tunnet põhjustab niihästi sügavik, kui annavad ainet ka vaataja silmad; sest kui ta vaid poleks alla vaadanud! Niimoodi on ängki vabaduse pööritus, mis tuleb, kui Vaim tahab asetada sünteesi, ja vabadus vaatab alla oma võimaluste sügavikku, ja siis lõpuks astub mängu lõplikkus. Selles pöörituses takerdub vabadus.”¹⁰

Võib tekkida küsimus, kummast ma siis räägin, ängist või ärevusest. Kuigi inglise keeles on mõlemale mõistele sama vaste – anxiety –, tunduvad need seletused eesti keeles siiski üksteisest erinevad.

ÄREVUS <-E 5> <S>

teat. pingest, ebamäärasest ohutundest, millegi ootusest vms. johtuv erutus ja rahutus; elevus. Eksami-, võistluseelne ärevus.

Liitsõnad: eksami|ärevus, hirmu|ärevus, meele|ärevus, ootus|ärevus, reisi|ärevus, röömu|ärevus, võistlusärevus.¹¹

ÄNG

Masendus, meelemasendus, tusk, hingetusk, surutus, rõhutus, meelemasendus, depressioon, stress, rusutus, äng, ängistus, kitsikus, rusutis, rusutunne, surutunne, masendustunne, ahistus, ahistustunne, surve hingeline surve, press üle, elutüdimus, eluväsimus, spliin, eluväsimus, tülpimus, blaseerumus, rädidimus, pimedus üle hinges valitses pimedus, hüpodondria med; vt ka vaev
vaev, piin, äng, tusk, ahistus, hingeahistus, ängistus, rõhutus, pitsitus üle pitsitus hinges, paine raskemeelsuse paine, pigistus üle • suur hingepiin: hiina piin, põrgupiin; vt ka masendus¹²

Olen pikalt kahe vahel olnud, kumba mõistet kasutada. Kuigi “äng” võtab ühelt poolt palju tabavamalt kokku, millest ma mõtlen ja loon, mõjub see aga mulle kuidagi liiga rusuvalt ja lõplikult. Hoolimata sellest, et mu vabadus iseenda sügavikku vaadates pööritusse takerdub, ei pea see, millest ma räägin, lõppema fataalselt. Minu jaoks on ängil ja ärevusel üks peamine erinevus – äng on passiivne ja pigem depressiivne, raske, hingemattev, järeleandev, ühtesulav ja lõssivajuv. Ärevus on seevastu aktiivne stressiseisund. Ärevus on katkine, aga see-eest trotslik ja mässav. Seega räägin ärevusest mitte ängist.

Minu ärevusel on kaks poolt. Ühelt poolt on see füüsiline ja kehaline ärevus. Teisalt on see eksistentsiaalne ärevus minu peas, mis küsib pidevalt “miks?” ja “mis siis kui..?”

11 Eesti keele seletav sõnaraamat 2009 <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=ärevus&F=M>

12 Sünonüümisõnastik http://www.eki.ee/dict/test_syn/index.cgi?Q=äng&F=M&C06=et

SUHKRUST JA JAHUST JA MAAILMAVALUST

“Ma tean, et mu sündimine on juhus, tobe äpardus, aga tarvitseb mul end vaid unustada ja juba käitun ma nii, nagu oleks see mõni põhjapanev sündmus, millest ripub ära kogu maailma käik ja tasakaal.”¹³

Minu isiklike ärevuste algpõhjuseks võib pidada suve 1991, kui sain viiekuuselt raske peatrauma. See vanus on lapse arengus üsna märgiline, sest siis hakkab tekkima motoorne mälu ja välja arenema peenmotoorika. Kuna tekkinud ajukestadevaheline verejooks oli suur, sai osa mu vasakust ajupoolkerast kahjustada. Selle tulemusel olin ma mõnda aega haiglas ja kulus aega taastumiseks, et saada tagasi olulised kehafunktsioonid, mis selles vanuses lastel juba olema peaks. Pidin uuesti oma kehalist arengut alustama ning mu aju pidi ümber struktureeruma, et teised ajuosad saaksid kahjustatud piirkonna funktsioonid üle võtta.

Sellel intsidendil on väga konkreetsed mõjud eelkõige minu kehalistele tajudele ning füüsilisele ärevusele. Samas tunnen ma, et see on mõjutanud ka minu eksistentsiaalset ärevust.

Olen alati tundnud, et see trauma on mulle vaimselt koormavalt mõjunud. Ma arvan, et isegi kui sellist sündmust varase ea tõttu ei mäleta, jätab selline surmalähedane kogemus inimesele ometi mingi jälje ning võimendab üldnimlikku kuulumise ja mõistmise iha.

¹³ E. M. Cioran, Sündimise ebaõnnest, lk12

*“Rahus iseenda ja maailmaga, vaim närtsib.
Vähimgi häiritus pane ta õilmitsema.
Mõtlemine pole kokkuvõttes midagi
muud kui oma hädade ja puuduste häbitu
ärakasutamine.”¹⁴*

Inimesed on harjunud oma keha tähele panema siis, kui midagi on teistmoodi või nad tunnevad end halvasti. Kui tihti sa realselt endale teadvustad, mida su keha teeb? Kas sa mõtled igapäevaselt, et sul on olemas käed, mis teevad vahel automaatselt ja refleksiooni ajal liigutusi või hindad oma jäsemeid siis, kui juhtub, et mõni igapäevane liigutus teeb järsku valu? Kas sa mõtled pidevalt oma sooltele, mis toidust energiat sünteesivad ja sind elus hoiavad või ainult siis, kui kõht valutama hakkab?

On normaalne, kui kõike pidevalt ei tunne ega taju. Kuidas aga iseendaga hakkama saada, kui sa ikkagi pidevalt kogu oma keha tunned?

Ehkki alati on teada olnud, et mul eelnevalt mainitud õnnetus juhtus, ei ole sellest hilisemas elus palju räägitud. 2000. aastal (olin siis 9 aastane) uuris üks Eesti neuroloog oma doktoritöö raames, kuidas saavad taolise peatraumaga lapsed elus hakkama ja kuidas on trauma nende arengut mõjutanud.

Aastal 2020 sain kõnealust doktoritööd esimest korda lugeda. See oli raske ja kummaline, ent silmiavav. Üsna veider on iseenda kohta lugeda, et mul on ajust tükk välja lõigatud või et mulle on lapsena antud hinnang, et olen kergelt erivajadustega. Samal ajal mõjus selline lugemine kergendavalt ja selgust toovalt, kuna saan tänu sellele tööle tagantjärele aru, miks mul on varasemas elus füüsiliste tegevustega nii palju raskusi olnud, kust tuleb minu kehaliste tajudega seotud ärevus ning kuidas sellega edaspidi toime tulla.

Kuigi ma olen terve oma elu veetnud “normaalses” maailmas ja justkui igapäevaelus toimiva kehaga, ei ole ma kunagi olnud kindel, et ma ikkagi normaalselt funktsioneerin. Samal ajal pole ma aga ka suutnud oma düsfunktsioneerimist kellelegi selgitada, kuna hiljutise ajani ei osanud ma seda ka iseendale seletada.

Ma leian end pidevalt unenäolisest hägust, kus kõik tunded on liiga intensiivsed, ent samaaegselt tuimad. Tunnen korraga liiga palju ja teravalt või siis ei tunne üldse midagi, just nagu mul oleks midagi füüsiliselt puudu ja üle samaaegselt.

Ma ei saa öösiti magada, sest ma tunnen iga rakukest enda kehas, iga närvitukset ja südamelööki, igat sõrme ja igat varvast. Mul ei pea käsi või kõht selleks valutama, et nende olemasolust pidevalt teadlik olla. Ei ole hetkegi, mil oleks rahu ja vaikus. Vaikust ei ole olemas. Rahu ei ole olemas.

Ma ei ole isegi päris kindel kuidas seda tunnet kirjeldada.

Sellist olekut aitab võib-olla lahti seletada keskaegne veepiinamine, kus piinatav seoti kinni ühte kindlasse asendisse ning iga viie sekundi tagant kukkus talle pähe veetilk. Kuigi ühe koha peale tilkuv vesi hakkab aja jooksul kulutama isegi kivi, mis siis lihast rääkida, hävitas selline piinamismeetod vaimselt kiiremini kui kehaliselt. Sa oled sunnitud olema ühes kindlas asendis ja sa tead, et järgmine tilk ei jää tulemata. Sa ei saa hetkekski rahu ega vaikust, sest sa loed juba peas järgmist viite sekundit.

Paigal olles tunnen ma end justkui selle tilkuva veenõu all. Et mitte iseenda “tilkumist” tunda, pean ma endale pidevalt muid stimulante leidma, mis oleks tugevamad, kui iseenda sisemuse tundmine.

*“Mis on ühekordne ristilöömine selle
igapäevase kõrval, mida peab taluma unetu?”*

15

Magamatus ja liigne kehaline stimulatsioon viivad tihti ülemõtlemise ja eksistentsiaalse vaakumini. Ma ei ütleks, et mis ei tapa teeb tugevamaks, pigem viib vaikselt, aga jõudsalt murdumiseni.

Mul alati olnud raskusi enda olemasolu mõistmisega. Mida see tähendab, et ma olen olemas? Miks ma olen olemas? Pean nõustuma Rumeenia filosoofi Cioran'ga kes ütleb: "Elus olema – äkki olen ma rabatud selle väljendi kummalisusest, justkui ei käiks ta mitte kellegi kohta."¹⁶

Keegi meist ei tea, miks me olemas oleme, ja laias perspektiivis pole ka millelgi, mida me teeme, suuremat tähendust. Kuidas seda siis ikkagi mõista, et oleme ja kuidas enda olemasolule tähendus leida?

Olemine eelneb olemusele. Jean-Paul Sartre'i sõnul lähtub

EKSISTENTSIALISM veendumusest, et inimese olemine eelneb tema OLEMUSELE.

Inimese olemasolu erineb põhimõtteliselt ASJA (3. tähenduses) olemasolust.

Inimene ei ole asi, nagu tool, laud, maja vms. Vahe ongi selles, et inimese olemine eelneb tema olemusele, asja puhul on aga vastupidi: selle olemus eelneb selle olemisele.

Kui meistrimees hakkab valmistama näiteks tooli, siis mõttes ta juba teab, milline see peaks tulema ning milleks seda saab kasutada, st tooli olemus on määratletud juba enne selle meisterdama hakkamist.

Inimesega on aga vastupidi. Kõigepealt peab ta midagi korda saatma (ühesõnaga, olema) ning alles siis saab öelda, kes ta on, st määratleda tema olemuse - on ta siis mehine, andekas vms. Sündides on inimene selles mõttes eimiski. Teatud määratluse omandab inimene alles hiljem, ta kujuneb selliseks inimeseks, milliseks ta end ise teeb. Sartre'i arvates ei Ole mingit inimloomust ega ka jumalat, kes selle välja mõtleks. Inimene on see, kelleks ta end ise teeb.

Kõigest öeldust järeltub aga inimese VASTUTUS oma eksistentsi eest, mille käest püütakse põgeneda ENSEPETTUSE teel.¹⁷

Sama palju küsimusi kui mu enda olemasolu on minus alati tekitanud ka inimeste kartus surma ees. Milleks karta midagi, mis lõpetaks ära kõik need lõputud küsimused enda olemise kohta? Ma pole kunagi surma kartnud ega mõistnud mõnede inimeste iha igavesti elada. Surm on vajalik loodusliku tasakaalu ja valiku seisukohast – tugevam jääb ellu. Ma pean surma millekski, mis üldse elule perspektiivi ja tähenduse annab.

Nii kaua kui ma olen osanud sellistel teemadel mõelda, olen alati arvanud, et ei sooviks oma eluga masinast sõltuda. Siit aga tekibki suur sisemine kriis ja küsimus - kui ma arvan, et inimesi ei peaks vägisi elus hoidma, millega siis põhjendada, et mina pärast oma surmalähedast kogemust ning osaliselt ka tänu aparaatidele ikkagi olen elus? Ma tunnen pidevalt nagu peaks ma kellelegi, eelkõige iseendale, tõestama, miks ma ikkagi elus olen. Ei piisa, et ma lihtsalt olen. Kas ma olen oma elu väärt?

Kas ma pean pideva enesetõestuse ja eneseületusega seda igapäevaselt välja teenima? Kas ma olen halb, kui ma ei jaksa ennast igapäevaselt tagant piitsutada, et millegi erakordsega hakkama saada? Kellele üldse on vaja, et ma millegagi hakkama saaks?

Sartre'i järgi eelneb eksistents olemusele, mis tähendab, et inimene on ise vastutav selle eest, milline ta on. "Seega on eksistentsialismi esimeseks sammuks teha igast inimesest oma olemise peremees ja asetada ta õlule täielik vastutus oma eksistentsi ees. Õeldes, et inimene on enda eest vastutav, ei taha me mitte väita, et inimene vastutab kitsalt omaenda individuaalsuse eest, vaid et ta on vastutav kõigi inimeste eest."¹⁸

Selline mõtteviis on ühelt poolt väga lohutav. Vastutades teiste, mitte vaid enda eest, näib olemisel siiski mingi mõte olevat. Isegi kui inimene eksistentsiaalsetel teemadel otseselt mõelda ei taha, kas pole mitte see miski, millega alateadlikult kõik tegeleme? Miks saadakse lapsi või võetakse koduloomi? On ääretult hea tunne olla vajatud ja vajalik. Teadvustades, et me oleme vastutavad kõigi inimeste eest, oleme me ikkagi mingis laiemas perspektiivis vajalikud ja kõigil, mida me teeme, on tähendus.

Samas teeb selline vaatenurk mind veel ärevamaks kui täielik vastutus vaid iseenda eest. Võib-olla pole kõige hirmutavam mitte mõte sellest, et mina teiste eest vastutan, sest isegi kui meid kimbutavad eksistentsiaalsed küsimused, on loomumane endast ülistavalt mõelda. Minu jaoks on hirmutav mõte, et sel juhul vastutavad ju ka kõik teised minu eest ja loovad inimesepilti, millesse ka mina pean sobituma.

Mida siis kogu selle vastutusega teha?!? Ega see muud ei tee, kui paneb mulle veelgi suurema koorma – kunstnikuna pole ma kunagi vaba ega iseenda päralt. Kunstnik peab pidevalt läbi oma loomingu iseennast ja ühtlasi kogu inimkonda defineerima. Lisaks on kunstnikul moraalne kohustus mõjutada oma loominguga teisi inimesi nii, et ka nemad areneksid ja muutuksid ning seeläbi kogu inimkonda arendaksid.

18 J-P. Sartre. Eksistentsialism on humanism [1996]. Tlk Vivian Bohl. Tallinn: Kirjastus Varrak, 2007, lk 26

“Seega olen vastutav iseenda ja kõigi inimeste eest ja loon oma valikutega teatud inimese pildi; ennast valides valin ma inimese.

See võimaldab meil mõista, mis peitub sellistes veidi suurustlevates sõnades nagu äng, hüljatuse ja lootusetus. Nagu varsti näete, on see ülimalt lihtne. Kõigepealt, mida mõeldakse ängi all? Eksistentsialist kuulutab inimese meelsasti ängistunuks.

See tähendab järgmist: inimene, kes end seob ja endale aru annab, et ta ei vali ainuüksi enda olemist, vaid on ühtlasi ka seadusandja, kes valib, milline saab olema inimkond tervikuna, ei pääse totaalsest ja sügavast vastutustundest.”¹⁹

Kierkegaardi arvates on inimene üksinda. Vastutamine omaenda eksistentsi eest ja iga valik on tohutu koorem. Niisiis otsib inimene tuge väljapoole jäävalt absoluutselt algelt – Jumalalt.

Religioon annab tõepoolest eksistentsiaalsele teadmatusele omamoodi vastuseid ja lohutust. Kristlikud eksistentsialistid seovad kuulumatuse ja tühisuse tunnet pärispatuga, mis on kristlik uskumus, mille järgi on inimesed juba sündides patused ning selle on põhjustanud Aadama ja Eeva hea ja kurja tundmise puust söömine. Madu ütles Paradiisi aias Eevale:

“[–]Ei te sure! Kui te selle vilja sööte, saate Jumala sarnaseks ja teate, mis on hea ja mis on kuri.” Eeva vaatas puud kaua ja nägi, et sellel olid nii ahvatlevad viljad ning mõtles: “See on tore puu, sest see teeb targaks.” Eeva võttis ühe selle viljadest ja söi.

Siis läks ta Aadama juurde, jutustas temale kõik ja lõpuks ulatas Adamale puu vilja. Adam võttis ja söi.

Nüüd tõesti nende silmad avanesid ja neil hakkas hirm. Neil oli hirm oma Looja ees. Adam ja Eeva peitsid end puude keskele varju Jumala est. Jumal otsis ja kutsus neid. Siis vastas Adam Jumala kutsele ning rääkis, mis oli juhtunud.

Inimesed olid Jumala keelust üle astunud ning nüüd pidid nad paradisisist lahkuma. Nad olid kaotanud surematuse.²⁰

Kristlike eksistentsialistide järgi tuleb seega äng, ärevus enda olemasolus kahtlemine inimese tõelise kodu – kaotatud Paradiisi – leinast.

“Keskaegne universum on uusaegse kosmosega võrreldes inimese jaoks märkimisväärselt hubasem. Inimese elukoht asus Jumala loodud universumi keskel, mille ümber tiirlevate taevakehade sfääride taga pole enam midagi. Inimese elulised valikud hea ja kurja vahel olid maailma looja erilise tähelepanu objektid ja kujutasid endast kosmiliste mastaapidega sündmusi, mille tagajärjed mõjutasid eelkõige inimese igavikulist asendit silmale nähtamatu universumi kihistustes. Et inimese maised valikud olid tema surmajärgse kosmograafilise asendi jaoks otsustava tähtsusega, siis pole keskaegse universumi probleem vööristus, vaid kurjuse kiusatus.”²¹

²¹ T. Viik. Uus essee absurdist: Ilma metafüüsilise ülevuseta. Albert Camus: Syisyphose müüt. Tallinn: Postimehe Kirjastus OÜ, 2022, lk 148-149

*„Mida te teete hommikust õhtuni?”
„Kannatan enda all.”²²*

Päevasel ajal on iseenda mittetundmiseks stimulantide leidmine üpriski lihtne. See on põhjus, miks ma enne Kunstiakadeemiat massööriks õppisin ja nüüd ehtekunstiga tegelen. Kui käed on kellegi katsumise või millegi tegemisega hõivatud, on ka meel rahulikum. Kogu kehaline tähelepanu kontsentreerub materjali või objekti tunnetamisele ning enda sees toimuv jääb tagaplaanile. Mu keha peab olema pidevas mõtestatud tegevuses, vastasel juhul jään ma üksi iseenda ja oma tajudega. Ma pean olema materjalide keskel ja midagi looma.

Kuigi vajadus kätega kombata on mul lapsepõlvest alates olemas olnud, ei ole ma alati osanud ennast ja enda tajuksid nii täpselt analüüsida ja oma taktiilsust suunata. Kaldusin lapsena lammutama nii ennast kui ennast ümbritsevat. Olin suuteline imeväiksest lahtisest niidijupist üles harutama terve paari korralikke pükse või ennast veriseks nokkima, sest kuskil käe peal oli väike lahtine nahatükike. Millegi muu nokkimisele keskendumine vabastas mind enda keha tundmisest. See ei ole kuhugi kadunud, aga nüüd suudan ma enamasti suunata selle tungi loomisesse, mitte lõhkumisse.

“Igaüks, kes pühendub millegi loomisele, usub - ilma sellele mõtlemata, et tema looming kestab aastaid, sajandeid, kestab lausa üle aja... Kui ta juba tehes tunneks tehtava kaduvust, jätaks ta kõik sinnapaika, ta ei suudaks midagi lõpule viia. Tegutsemine ja enesepeetus on korrelatiivsed mõisted.”²³

Minu füüsilisel ärevusel on ka teine pool. Olgugi keha sisemine tunnetus liiga erk ja terav, on selle võrra puudulik kehast väljapoole tajumine.

Mul on raske aru saada, kus mu keha algab või lõppeb, ma ei tunne enda keha väiseid piire. Visuaalselt on kõik arusaadav, aga ma ei taju oma keha. Kõik on hägune ja voolav. Füüsilised tegevused, mis nõuavad täpsust tervelt kehalt ja koordineerimist, on minu jaoks väga rasked.

Mulle on väiksest peale meeldinud igale poole ronida. Alati lõppes turnimine aga sellega, et üks hetk kiilus mu keha kinni ja ma ei saanud enam ei edasi ega tagasi ja pidin puu otsas senikaua ootama, kuni keegi mind otsima tuli ja alla aitas.

Seda tunnet võib võrrelda olukorraga, kus peab parkima autot parkimisandurite järgi, aga anduri kaamera näitab reaalsusest x korda suuremat möötkava ja on samal ajal spiraalis.

Sa justkui näed ja tead, kus on järgmine kivi või oks, mille peale pead astuma, aga samal ajal ei suuda, sest sa ei usalda oma keha.

See, et ma eri materjale, asju või inimesi pidevalt katsuma pean, ei ole oluline mitte ainult maailma mõistmiseks. Muud maailma kombates loon ma nii iseenda veidralt hõljuvale kehale piire. Katsudes nii inimesi kui materjale loon ma eelkõige iseennast ning korda, vaikust ja rahu enda sees.

Loomisprotsess on minu jaoks füüsiliselt vajalik, et tunda kontrolli enda keha üle. Kuigi publik ootab lõpetatud kunstiteost, on minu jaoks isiklikul tasandil selle kontrollitunde tõttu tööprotsess alati tähtsam kui lõpptulemus.

Loomeprotsess on minu ankur, nii nagu läbi ajaloo on olnud troon sellel istuva valitseja võimu, stabiilsuse ja hiilguse sümbol. Trooni seostatakse sageli valitseja võimu ja autoriteediga. Samuti on troon sageli seotud jumaliku või vaimse võimuga. Paljudes uskumustes ja kultuurides on jumalad ja jumalannad kujutatud istumas troonidel, mis tähistab nende jumalikku autoriteeti ja võimu.

Troon sümboliseerib ka stabiilsust ja kindlustunnet. Troonil istudes on inimesel tugev ja kindel alus ning ta on kõrgemal kui teised, mis annab talle ülevaate ja kontrolli oma valitsemispiirkonna üle.

Troon asub harilikult kuningalossi keskel, sümboliseerides kosmose keskpunkti.²⁴ Minu tool on minu troon, minu kosmose keskpunkt - minu keskpunkt.

Minu toolil on antiikne vorm ja peened detailid. Selle pehme ja voolav vorm on soe ja kutsuv ning meelitab oma vetruvale polstrile istuma ja ülitäpset kanga tekstuuri puudutama. Ometi saab kurnatud keha üllatuse osaliseks, kui pahaaimamatult end toolile toetab ja avastab, et viimane on külm, kõva ja jäik. Hetkeks siiski istuma jäädes tuleb tõdeda, et rauast tool pole sugugi nii ehamugav, kui võiks arvata. Siin mängib suurt rolli raua omadus soojust juhtida. Tool on piisavalt massiivne, et vaikselt, kuid põhjalikult kogu soojus ja energia kehast välja imeda. Küllalt kauaks istuma jäädes tunnen, kuidas mu muidu nii rahutu keha lõdvestub ja loiuks muutub.

Võimusümbolina illustreerib see töö minu püüdlusi saavutada kontroll enda keha üle ning see endale allutada. Mu keha otsib rahu ja vaikust, millest mul seestpidiselt puudus on. Pidev käeline tegevus vaigistab küll kehasisest müra, kuid ei ole jätkusuutlik lahendus. Minu tool on see, mis toob mu räsitud tajudele kiiret leevendust.

²⁴ Märgid ja sümbolid [2008]. Tlk Rein Turu, Tallinn: Kirjastus Varrak, 2009, lk 219

*“Keset ängi ja ärevust - äkiline rahu, mõeldes
lootele, mis kord oldud”²⁵*

Jumalad arvasid, et pole olemas suuremat karistust, kui lootusetu töö, ning panid Sisyphose tema üleannetuste eest igaveseks ajaks mäest üles lükkama kaljurahnu, mis alatasa oma raskuse tõttu tagasi veerema hakkas.

Nõustun Camus'ga kes ütleb: "Kui see müüt on traagiline, siis just kangelase teadlikkuse tõttu. Kuhu jääks karistus, kui Sisyphost igal sammul toetaks mingi lootus? [---]. Läbinägelikkus, mis pidi olema tema piin, on samal hetkel ka tema võit. Pole saatust, millest trotsides jagu ei saaks. [---] Tema saatus kuulub talle. See kaljurahn on tema oma."²⁶

Samast tundest on kannustatud ärevuse anatoomia tööde materjali valik. Kuigi minu jaoks on valmis tööst olulisem protsess ja tegemine, ei pea ma selles kontekstis vajalikuks lahata tehnoloogilisi üksikasju. Ometi pean vajalikuks peatuda materjalivalikul.

Raud on ambivalentne ja seega ideaalne materjal minu ärevust füüsiliselt kujutama. Möödamannes ja süvenemata võib raud näida väga lihtsa ja maisena. Raud on üks levinumaid elemente Maa koostises. See on materjal, mis on midagi väga igapäevast, meile kõigile tuntud ja teada. See ümbritseb meid kõikjal: looduses, mullas, ehituses, konstruktsioonidena, tarbeesemetes.

Samuti võib raud leida meis endis. Täiskasvanud inimese organism sisaldab umbes 3,5 grammi rauda²⁷ ning ka meie veres on tunda raua maitset.

Raud oli olemas enne inimest ja arvatavasti on ka pärast. Isegi kui raud keskkonna mõjudel roostetab ja laguneb, jääb see mulda alles.

Peame rauda iseenesestmõistetavaks, aga ometi ei ole viimane alati enesestmõistetav ja igapäevane olnud. Rauda on peetud maagiliseks ja müstiliseks metalliks, kuna enne maagi töötlemise õppimist oli raud tuntud kui taevane materjal, sest jõudis Maale kosmosest meteoriididena. "Meteoriittraua tundmisele Vana-Egiptuses viitab raua tol ajal kasutusel olnud nimetus, mis tõlkes tähendab "taevane päritolu". Mesopotaamias nimetati rauda umbes 5000 aastat tagasi taevaseks tuleks. Võib oletada, et meteoriitraud leidis tööpoolest kasutamist ka tule saamisel, sest löögil annab ta kergesti sädemeid, mis võivad süüdata kuiva materjali. Meteoriitraud on aga väga raskesti töödeldav. Ajaloost on teada, et Buhhaara emiir andis oma parimale relvasepale käsu valmistada «taevarauast» mõök. See ei õnnestunud ja relvameister hukati."²⁸

Veel 14. sajandil eKr peeti rauda selle taevase päritolu tõttu väärismetalliks. Tatari vanasõna järgi on raud lahingus kallim, kui kuld ning on olnud ajajärke, mil tööpoolest on raud kullast kallim olnud. Muistses Egiptuses valmistati rauast amulette ning Vana-Roomas lausa abielusõrmuseid.²⁹ Samuti pidasid rauda kullast kallimaks asteegid, kes ei teadnud midagi rauamaagist ja kasutasid ainult meteoriittrauda.³⁰

*Ei saa unustada, et ka Maa vedel tuum sisaldab rauda.
Raud on nagu omaette püha kolmainsus - maa, taevast ja põrgu.*

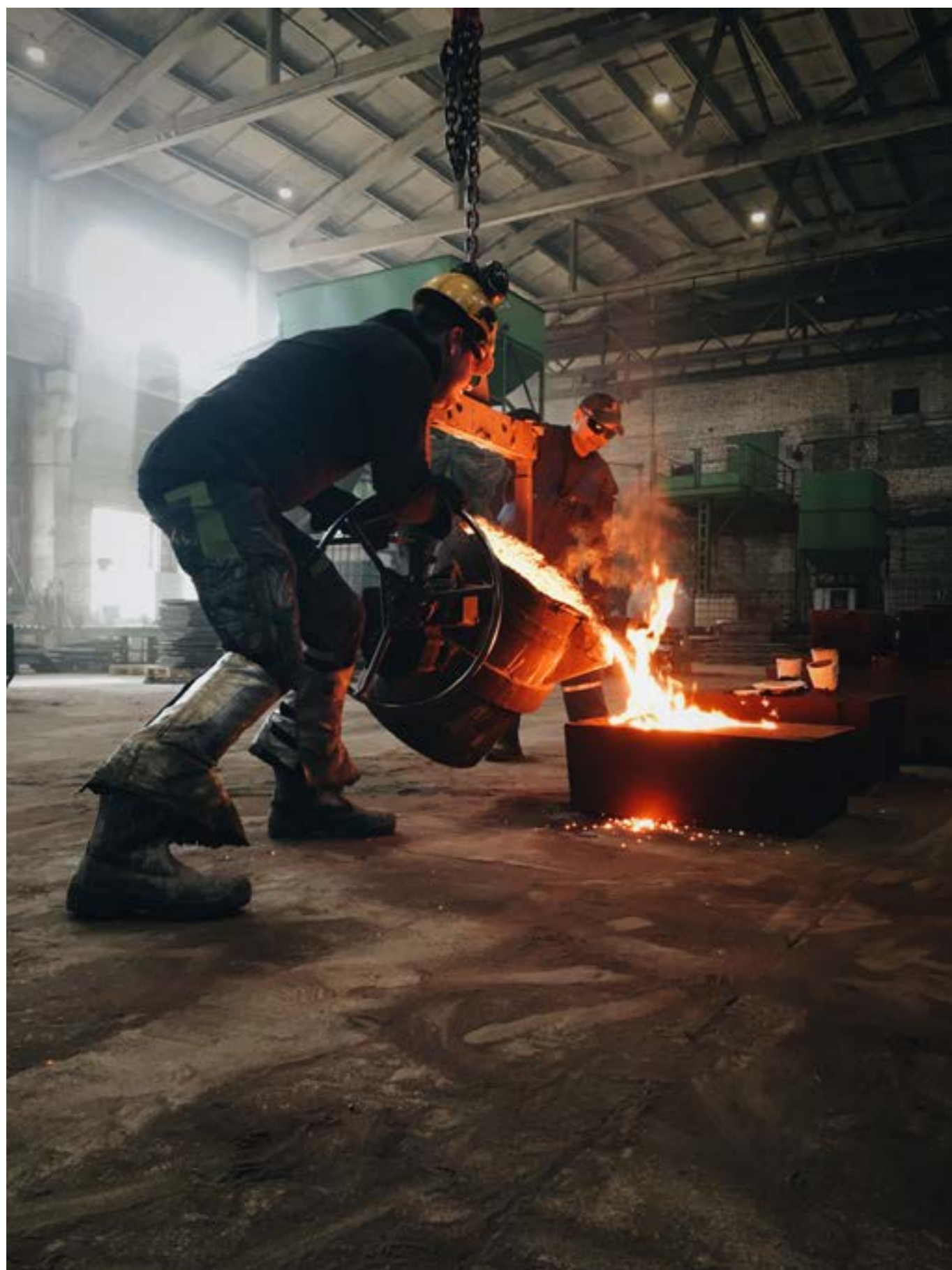
²⁶ A. Camus. Sisyphose müüt [1942]. Tlk Henno Rajandi, Tallinn: Postimehe Kirjastus OÜ, 2022, lk143-144

²⁷ H. Karik, Vask, kuld ja raud olid esimesed, Tallinn: Valgus 1984, lk 88

²⁸ H. Karik, Vask, kuld ja raud olid esimesed, lk 86

²⁹ H. Karik, Vask, kuld ja raud olid esimesed, lk 83-84

³⁰ Mircea Eliade, The Forge and the Crucible, The University of Chicago Press 1978, lk 22

Raua ühelt poolt lihtne, ent samas nii müstiline olek on see, miks ma just seda materjali kasutan. Minu jaoks on võluv, kui külm, julm ja raske see materjal on. Samal aja tundub üsna imeline, et rauamaagi tükki on võimalik täiesti vedelaks sulatada ja seejärel valada vormi, mis võib olla kõigest mõne millimeetri paksune ülitäpne detail. Mind lummab raua omadus temperatuuri mõjul olekut vahetada. See on nagu omamoodi puhastustulest läbi käimine, uuestisünd. Kuigi tegu on niivõrd karmi ja robustse materjaliga, võib reinkarnatsioon toimuda lõputuid kordi. Uuesti ja uuesti sünnib samast materjalist midagi uut. Samas muudab valamise protsess raua omadusi sellisel viisil, et viimane on vaatamata oma kõvadusele ja raskusele väga habras. Piisab vaid väikesest haamrilöögist või mahakukkumisest, et täielikult puruneda.

Veel üks oluline põhjus, miks just rauda kasutan on selle kaal. Minu jaoks on tähtis, et antud tööd on füüsiliselt rasked. Need ei ole ehted, mida endale möödaminnes külge riputada. Raskus peab olema tuntav ja kandmine läbimõeldud, iga liigutus ja iga kehaasend peab olema kaalutletud, nii nagu pean mina läbi kaaluma iga liigutuse, mida ma oma laialivalguva kehatajuga teen. Füüsiline raskus tekitab piirid ja kontrolli.

Kuigi raual on rida omadusi, miks see minu kontseptsiooniga haakub ja ideed edasi kannab, on selline materjalivalik siiski tunnetuslik. Raud kõnetab mind, kui ma seda puudutan – kuidas ma tunnen seda oma sõrmedega või kuidas see lõhnab. Kuidas ma tajun selle raskust, tekstuuri ja temperatuuri oma kehal või enda kehatemperatuuri muutumist rauaga kokkupuutel.

“Kannatada tuleb lõpuni, hetkeni, kui sa enam ei usu kannatusse.”³¹

Krooni on läbi aegade peetud ühenduseks maise ja taevase vahel. Nagu ka troon, sümboliseerib see võimu, aud ja valitsemise õigust. Kroonil olnud ajaloos seos maapealse võimu ja jumaliku õigusega. Keskaegses Euroopas kandis kuningas sageli krooni, mis sümboliseeris tema jumaliku õigust valitseda. Teda peeti määratuks, kes sai oma võimu otse Jumalalt.

See on ehe, mis teeb kandja kõigile nähtavaks ja muudab kehahoiakut ja annab oma säraga suursugusust. Minu kroon muudab küll kehahoiakut, kuid sellel puudub kroonile ajalooliselt omane sära, koosnedes sadadest rauast putodest.

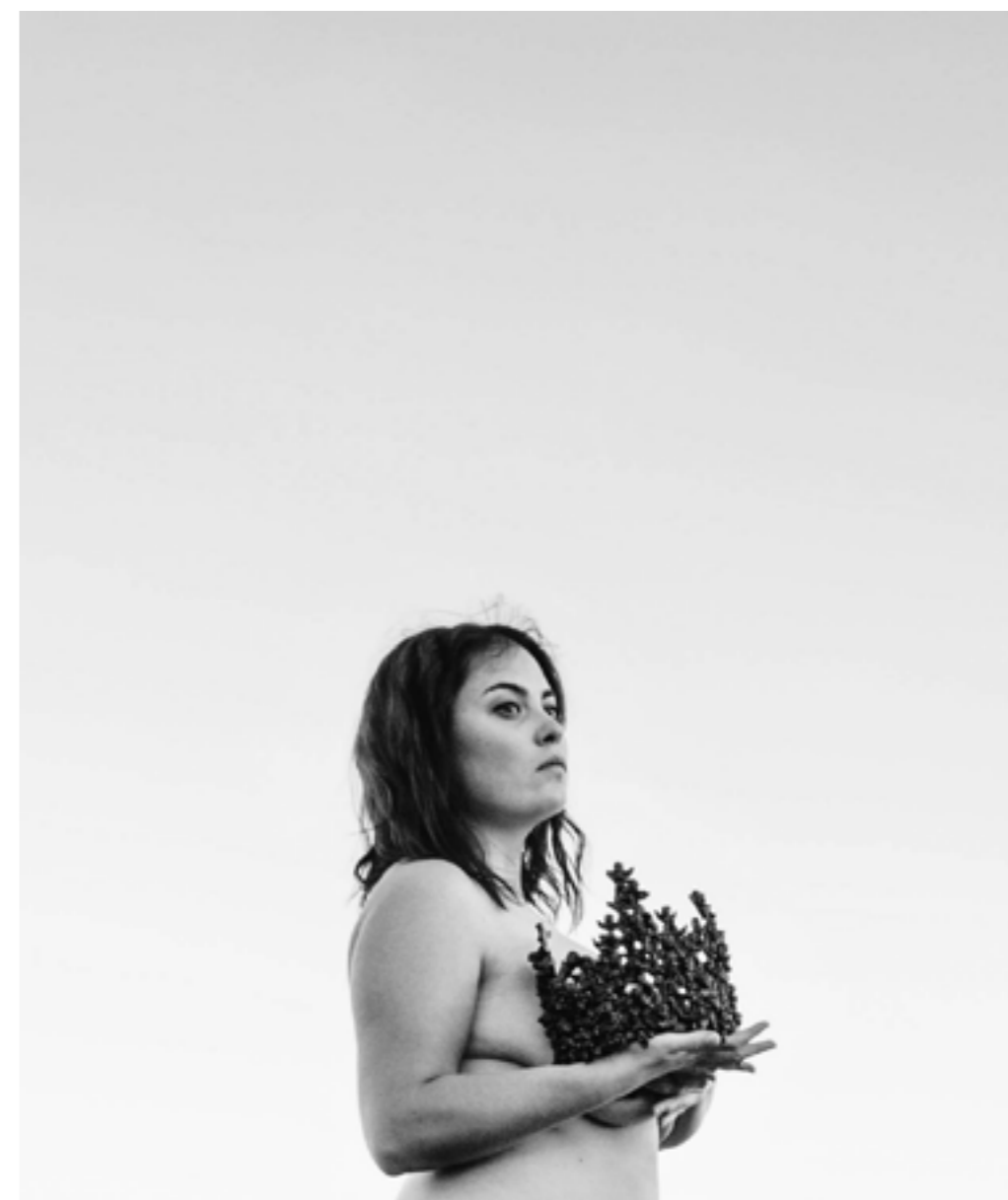

Putod (putto on itaalia keeles „laps”) on lapskeerubid. Klassikaliselt on nad prullakad alasti imikukehaga inglisesed, alati poisid ning enamasti tiivulised. Nad väljendavad süütust ja puhtust ning tiivad lisavad neile vaimsust. Lapsinglid said populaarseks renessansiajastul. Mõnda neist, näiteks Cupidot, hakati seostama armastusega ning seetõttu said nad romantilise värvingu, teisi aga kujutati hingede vastuvõtjatena taevasse ning nemad said religioosse värvingu.³²

Troon toob küll kiiret füüsilist kergendust, kuid võib viia teise äärmusesse. Ma ihkan vaigistust oma püsimatule kehale ja rahutule meelele, kuid kardan samal ajal liigset tuimust. Tooli ja krooni kooslus on see, mis loob füüsilise rahunemise, ent teadliku ja kontrollitud meele.

Kandes peas viis kilo kaaluvat külma ja karm krooni, ei saa teha rutakaid ega äkilisi liigutusi. Sa pead olema kalkuleeriv ja keskenduv, keskenduma ja hoidma tasakaalu. Igasugune liigutamine on võimatu. Saab ainult sirge seljaga kannatada, üksi iseendaga ja endale keskendudes. Kannatada piisavalt kaua, viimse piirini, kuni raskusest saab järsku kergus, siis saan aru, et olen olemas. See on see hetkeline rahumoment, mis Sisyphosele osaks saab, kui tema kivi jälle mäest alla veereb ja ta sellele järele longib, et taas oma teekonda alustada.

Tooli ja krooni koosmõjus avaldub raskuse suhtelisus, kerguse suhtelisus, keskkonna mõju kehale, keha reaktsioon keskkonnale, psüühika reaktsioon kehalisele tajule ja kehalise taju muutumisele.

Minuga on sama lugu nagu Sisyphosel oma kiviga. Muudkui valan ja valan oma malmi ning looming ei saa kunagi valmis. See on protsess, mitte tulemus. Ning kuna ma olen samal ajal teadlik ja näen seda kõike läbi, siis pole see minu jaoks mitte karistus, vaid võit. Läbi oma loometöö rahustan oma keha ja vaimu ning manifesteerin ennast inimesena.

PARADIISIST VÄLJAS

“Ei möödu hetkegi, mil ma poleks teadlik, et olen Paradiisist väljas.”³³

Minu magistratöö ajendiks oli inimese igipõline paine ja igatsus terviku järele ning küsimus, kuidas oma olemasolule tähendus leida. Täpsemalt on see lugu sellest, kuidas leppida oma rahutu meele ja väsinud kehaga.

Kuigi ma ei ole ennast seni religioosseks inimeseks pidanud, tuleb nõustuda kristlike eksistentsialistidega selles osas, et Paradiisist välja saatmise metafoor ongi selleks, et seletada ära inimese igikestvad eksistentsiaalsed otsingud. Mida inimene siis kogu aeg leinab ja taga otsib? Otsitakse rahu ja tasakaalu, mis loob heaolutunde, mis justkui ongi Paradiis. Aga, paradoksaalselt, aeti meid Paradiisist välja nende samade eksistentsiaalsete otsingute pärast. Hea ja kurja tundmise puu vilja söömine ei olnud midagi muud, kui oluliste küsimuste küsimine, millele ühest vastust ei ole, aga mille küsimisel ei ole enam miski endine.

Ma mõistan Paradiisi kui lugu kuulumisest või mitte kuulumisest. Ma ei saa aru, kuhu või kellele mu keha kuulub. Ma tunnen lihtsalt, et ma ei kuulu.

Inimese igipõlist painet terviku järele ning enda kuulumatuse tunnet olen valinud füüsiliselt kujutama paindumatu ja kalgi raua. Ärevuse anatoomia tööd on valminud valurauast, mis on küll raske ja julm, nagu oleme harjunud rauda nägema, kuid mis on pärast valamist väga habras ja kergesti purunev. Rauast on valminud sõrmused, kroon ja tool. Need on olulised võimusümbolid, illustreerides minu püüdlusi saavutada kontroll enda keha üle ning see enda vaimule allutada. Samuti tegelevad kõik need kujundid keskpunktiga, kujutades minu katseid leida enda hingeline ja kehaline tšenter ja tasakaal.

“Mis saab aga siis, kui me ei tahagi kannatusest pääseda, kui me ei tahagi vastuolusid ja konflikte lahendada, kui me eelistamegi lõpetamatuse varjundirohkust ja tundedialektikat üleva umbtee ühesusele? Lunastus teeb kõigele lõpu; ta teeb lõpu ka meile. Milline päästetu võiks enda kohta öelda, et ta elab? Inimene elab tõeliselt vaid sel määral, kuivõrd ta ei loobu kannatusest, kuivõrd ta tunneb irreligioossuse peaaegu religioosset kutset. Lunastus varitseb vaid mõrtsukaid ja pühakuid, neid, kes on loodu tapnud või ületanud; teised aga, purupurjus, püherdavad ebatäiuses...”

Mis tahes pääsemisõpetuse viga on selles, et ta hävitab luule, lõpetamatuse aura. Luuletaja reedaks end, kui ta püüaks oma hinge päästa: lunastus on laulu lõpp, kunsti ja vaimu surm.

Kuidas võiksime lõpuga nõustuda? Me võime kultiveerida oma valusid, neid aednikuna harida, aga mil moel võiksime neist vabaneda, laotamata oma jalgealust? Alistudes needusele eksisteerime me seni, kuni kannatame. Hing kasvab ja hukkub sel määral, kui palju talumatut ta oma õlule võtab.”³⁴

See on põhjus, miks inimene valis Paradiisist väljasaatmise, aga olles sealt välja saadetud otsib ta sellegipoolest vahetpidamata seda sama Paradiisi.

Mulle tundub, et lunastuse, õnne ja pääsemise kontseptsiooni on meile vale nurga alt esitatud. Lunastus pole mitte tulemus või tagajärg, vaid protsess, nii nagu ma leian ka oma loomingu puhul rahu just oma tööde tegemise käigus. Filosoof Mart Raukas sõnastab selle mõtte suurepäraselt Ööülikooli saates “Kujutlusi õnnest” – eksistentsiaalse pinge või ahastuse korral küsib inimene endalt: mida peaksin tegema, et olla õnnelik? Inimene tunnetab, et on olemas midagi, mis aitab tal leevendada sisemist ebakõla, ning selleks peab midagi tegema.³⁵

Minu jaoks on lausa eluvajalik millegi füüsiliselt tegemine. Mulle omase tajunihke tõttu vajan ma puudutust, katsumist ja kätega loomist, et tunda maailma enda ümber ning enda keha ja olemust. Taktiilne tegevus toob mulle nii füüsilist rahu kui ka hingelist kergendust ja eksistentsiaalset leppimist iseenda ja maailmaga.

Inimeses on aegade algusest saadik olnud suur soov terviku, õnne ja mõistmise järele.

“Niisama päeva päeva järel mööda saata pole inimolendile piisav - meie hing ihkab piire ületada, vaimustuda, põgeneda; me vajame tähendusi, mõistmist ja selgitusi; me soovime oma elus näha suuremat mustrit. Me vajame lootust, usku tulevikku. Ning me ihaleme vabadust (või vabaduse illusiooni), me ihkame minna endast kaugemale, olgu siis abivahendiks teleskoobid ja mikroskoobid või meie endi meelteseisundid, mis lubavad meil külastada teisi maailmu, ületada meie vahetu ümbruse piire.”³⁶

Ilma tähenduseta ei saa. Kui enda olemasolul tähendust ei ole, tuleb see kasvõi välja mõelda, sest maailma ei huvita meie soovid. Tõeline lunastus on endale teadvustada, et lunastust ei ole olemas. Sellises ükskõikses keskkonnas saabki inimene loota ainult iseendale ja enda tegudele.

35 Ööülikool. Mart Raukas “Kujutlusi õnnest” 09.04.2022

36 O. Sacks, Hallutsinatsioonid [2012]. Tlk: Kaia-Leena Pino, Tallinn: As Äripäev 2013, lk 101

ABSTRACT

The motivation for this master's thesis is the eternal human yearning for some sort of unity and the question of how to find meaning in one's existence. On a more personal level, it is a story of how to come to terms with one's restless mind and tired body. There is no one answer, and in a broader sense, nothing has inherent meaning; meaning must be created by oneself. We create meaning for our existence through our own actions.

I have chosen to physically represent this eternal yearning for unity with unyielding and harsh iron. The Anatomy of anxiety project is made from cast iron, which is heavy and dark like we are accustomed to seeing iron, but which is very brittle and easily breakable after casting. Rings, a crown, and a chair have been created from iron. These are important symbols of power, illustrating my efforts to gain control over my body and to subjugate it to myself. At the same time, all of these shapes deal with the center point, illustrating my attempts to find my spiritual and physical center and balance.

For me personally, doing something physical is important and vital to life. Because of my sensory perception, I need touch and physical sensation to perceive the world around me, my body and being. Tactile activity brings me not only physical peace but also spiritual relief and existential acceptance of myself and the world.

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus

- A. Camus. Sisyphose müüt [1942]. Tlk Henno Rajandi, Tallinn: Postimehe Kirjastus OÜ 2022
- A. H. Tammsaare, Põrgupõhja uus vanapagan. Tallinn: Eesti Raamat 1975
- B. Arapovits, V. Mattelmäki, Piiblilood [1988]. Tlk J. ja M. Ugam, Stockholm: Piiblitõlke Institut 1992
- E. M. Cioran, Sünnimise ebaõnnest [1973]. Tlk Tõnu Õnnepalu, Tallinn: Kirjastus Varrak 2012
- H. Karik, Vask, kuld ja raud olid esimesed, Tallinn: Valgus 1984
- I. Meos. Filosoofia sõnaraamat. Tallinn: Kirjastus Koolibri 2002
- J-P. Sartre. Eksistentsialism on humanism [1996]. Tlk Vivian Bohl. Tallinn: Kirjastus Varrak 2007
- Mircea Eliade, The Forge and the Crucible, The University of Chicago Press 1978
- Märgid ja sümbolid [2008]. Tlk Rein Turu, Tallinn: Kirjastus Varrak 2009
- O. Paz, Üksinduse Labürint [1959]. Tlk Marvi Järve, Tallinn: Varrak 2003
- O. Sacks, Hallutsinatsioonid [2012]. Tlk Kaia-Leena Pino, Tallinn: As Äripäev 2013
- Platon, Pidusöök; Sokratese apoloogia. Tallinn: Eesti raamat 1985
- S. Kierkegaard, Surmatõbi [1849]. Tlk Jaan Pärnamäe, Tartu: Kirjastus Ilmamaa 2006
- S. Kierkegaard. Ängi mõiste [1902]. Tlk Jaan Pärnamäe Tartu: Kirjastus Ilmamaa 2008
- T. Viik. Uus esse absurdist: Ilma metafüüsilise ülevuseta. Albert Camus: Sisyphose müüt. Tallinn: Postimehe Kirjastus OÜ 2022

Internet

- Eesti keele seletav sõnaraamat 2009. Vaadatud 13.02.2023.
<http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=ärevus&F=M>
- Sünonüümisõnastik. Vaadatud 13.02.2023.
http://www.eki.ee/dict/test_syn/index.cgi?Q=äng&F=M&C06=et
- Ööülikool. Mart Raukas "Kujutlusi õnnest" 09.04.2022. <https://vikerraadio.err.ee/1608545683/ooulikool-mart-raukas-kujutlusi-onnest>

FOTOD

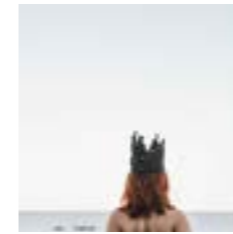

Foto: Sigrid Kuusk

Foto: Sigrid Kuusk

Foto: Sigrid Kuusk

Foto: Sigrid Kuusk

Foto: Erle Nemvalts
Sõrmus
400g

Foto: Sigrid Kuusk

Foto: Erle Nemvalts
Sõrmus
400g

Foto: Erle Nemvalts
Sõrmus
400g

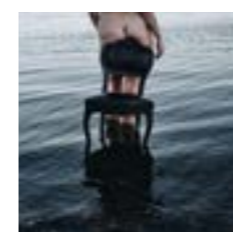

Foto: Sigrid Kuusk

Foto: Erle Nemvalts
Sõrmus
400g

Foto: Sigrid Kuusk

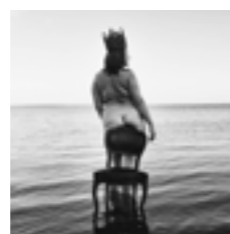

Foto: Sigrid Kuusk

*Foto: Erle Nemvalts
illustreeriv pilt autori
kogust*

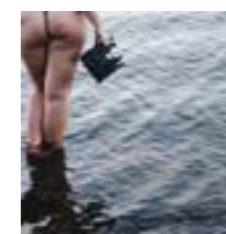

Foto: Sigrid Kuusk

Foto: Sigrid Kuusk

*Foto: Erle Nemvalts
raua valamine*

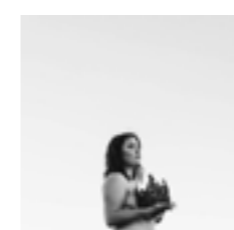

Foto: Sigrid Kuusk

Foto: Sigrid Kuusk

*Foto: Erle Nemvalts
illustreeriv pilt autori
kogust*

*Foto: Erle Nemvalts
kroon
5kg*

Foto: Kaur Virkebau

*Foto: Erle Nemvalts
foto näituse installatsioonist*

Foto: Sigrid Kuusk

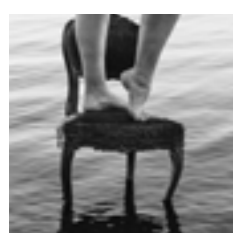

Foto: Sigrid Kuusk

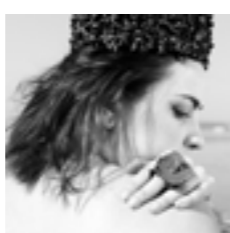

Foto: Sigrid Kuusk

*Foto: Valdek Laur
tool
9.5kg*

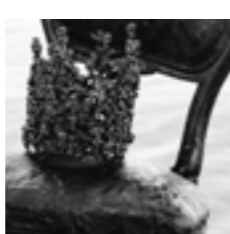

Foto: Sigrid Kuusk

AITÄH

kõigile, kes mind toetasid, julgustasid, innustasid ja aitasid!